

“Laat u dopen!”

De doop
– mijlpaal in het leven van de Christen

Ernst-August Bremicker

deel 2: De doop in de evangeliën

© **Uit het Woord der Waarheid**

Postbus 260; 7120 AG Aalten, Nederland

Tel. 0543 – 47 17 46

E-mail: info@uhwdw.nl; www.uhwdw.nl

Verkrijgbaar als brochure in iets uitgebreidere vorm.

isbn: 978-90-5907-242-8

De principiële betekenis van de doop (onderwijs in de evangeliën)

De volgende gedachten zijn allereerst gebaseerd op twee Bijbelgedeelten. Deze gedeelten geven directe uitspraken van de Heer Jezus weer over ons onderwerp. De Heer heeft maar twee keer Zelf over de christelijke doop gesproken, en het is goed die woorden heel oplettend te lezen.

1. **Mattheüs 28:19-20:** *“Gaaf dan heen, maakt alle volken tot discipelen en doopt hen tot de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest, en leert hen te bewaren alles wat Ik u geboden heb”.*
2. **Markus 16:15-16:** *“En Hij zei tot hen: Gaaf heen in de hele wereld en predikt het evangelie aan alle schepselen. Wie gelooft en gedoopt is, zal behouden worden; maar wie niet gelooft zal veroordeeld worden”.*

“Maakt hen tot discipelen”

De verzen in Mattheüs 28 plaatsen een principiële kernbetekenis van de doop voor onze aandacht. Ze laten ons namelijk zien dat de christelijke doop te maken heeft met discipelschap, met het navolgen van de Heer.

Deze fundamentele betekenis vinden we trouwens ook bij andere vormen van de doop. Door de doop ‘tot Mozes’ werd men destijds een volgeling van Mozes, en wie zich liet dopen door Johannes, werd een volgeling van hem ¹. Deze tekst kan ook letterlijk vertaald worden door: ‘Maakt alle volken tot discipelen door hen te dopen tot ...’. Dat wil zeggen dat je door de doop een volgeling van de Heer Jezus wordt. Als je niet met de christelijke doop gedoopt bent, kun je je dus niet in de ware zin van het woord een volgeling van de Heer Jezus noemen!

Nu moeten we goed begrijpen wat God Woord onder discipelschap verstaat. Deze uitdrukking wordt vaak gebruikt. Velen van ons zijn er van jongs af mee vertrouwd geraakt. Maar juist daarom is het gevaar dat we de eigenlijke betekenis van zo’n uitdrukking niet meer werkelijk begrijpen.

De Bijbel stelt ons de gelovigen onder verschillende relaties voor. Wanneer we bijvoorbeeld worden gezien als *kinderen van God*, dan denken we eraan dat onze oorsprong en ook onze eindbestemming en ons levensdoel *hemels* zijn. We zijn immers uit God geboren. We hebben Goddelijk, eeuwig leven en zullen de eeuwigheid doorbrengen in het Vaderhuis. Voor ons als kinderen van God is niet deze *aarde* het vaderland, maar de *hemel*. Het feit dat je een kind van God bent, heeft dus te maken met de hemel.

Maar wanneer het erom gaat dat Christenen *discipelen* zijn, dan heeft de Bijbel altijd ons leven hier op *aarde* op het oog. Christelijk geloof en discipelschap hebben alles met elkaar te maken. In Handelingen

¹ Hetzelfde principe vinden we ook in verbinding met de doop tot de levende Messias – een doop die plaatsvond toen Hij hier op aarde leefde. In Johannes 4:1 lezen we: “Toen nu de Heer vernam dat de farizeeën gehoord hadden, dat Jezus meer discipelen maakte en doopte dan Johannes...”. Ook hier wordt de doop direct verbonden met discipelschap, ook al gaat het hier niet over de christelijke doop.

11:26 lezen we dat de mensen die in Antiochië het eerst Christenen werden genoemd *discipelen* waren. Tot in alle eeuwigheid zullen we kinderen van God blijven. Maar *Christenen* en *discipelen* zijn we alleen hier op aarde. In de hemel zullen die relaties niet meer bestaan. Maar nu we nog op aarde leven, zijn we discipelen van de Heer Jezus!

Discipelschap heeft dus te maken met deze aarde. In de doop drukken we de wens uit discipelen van onze Heer te zijn. Dat is de eerste en fundamentele betekenis van de doop. *Discipelschap betekent dat je een leerling en een volgeling van de Heer bent*. Die gedachte kenden de toehoorders van de Heer Jezus destijds heel goed; en ook de eerste Christenen begrepen dit. In die tijd waren veel mensen leerling en volgeling van de één of andere grote leraar. Van hem leerde je, en je volgde hem. Daarom verbindt ook de Heer Jezus het discipelschap direct met onderwijs: "... en leert hen te bewaren alles wat Ik u geboden heb". De doop maakt ons dus tot leerlingen en volgelingen van de Heer Jezus ².

Daarbij moeten we goed bedenken dat de Heer Jezus nu nog de Verworpenen en Verachte is. De wereld van toen had alleen maar een kruis voor Hem over. En in de harten van de mensen van vandaag is dat nog net zo! Door de doop worden we dus volgelingen van een *verworpen en afgewezen* Jezus van Nazareth! Wij kennen Hem weliswaar als de Overwinnaar van Golgotha, als de opgestane en verheerlijkte Zoon des mensen in de hemel. Maar als het gaat om de vraag *Wie* we hier op aarde volgen, dan is dat *de verworpen Christus* ³.

Als eerste belangrijke gedachte onthouden we dus dat de doop ons als discipelen verbindt met een verworpen Heer hier op aarde. De doop is verbonden met het feit dat we persoonlijk achter de Heer Jezus aangaan, en Hem volgen. De doop verandert hier op aarde de positie van degene die zich laat dopen – maar niet zijn eeuwige positie. De doop heeft niets te maken met onze plaats in de hemel.

“Doopt hen tot de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest”

De christelijke doop vindt plaats tot de éne Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Dit feit geeft een heel bijzonder karakter aan de christelijke doop. Geen enkele andere doop in de Bijbel werd op deze bijzondere manier voltrokken. We vragen ons allereerst af wat deze drie Personen hier betekenen. Want daarin ligt de sleutel opgeborgen voor het begrijpen van deze hele tekst.

We kunnen in de Bijbel, als het gaat om God, drie betekenissen vinden die verbonden zijn met Zijn Naam als ‘Vader’.

² Discipelschap heeft niet direct te maken met de vraag of iemand opnieuw geboren is of niet. Discipelschap is allereerst een belijdenis – en die kan echt of jammer genoeg ook onecht zijn. Natuurlijk ziet de Heer Jezus graag een echte, oprechte belijdenis. Maar helaas is het ook mogelijk dat iemand alleen een uiterlijke belijdenis heeft zonder leven uit God. Judas Iskarioth is er een treffend voorbeeld van. Hij was ongetwijfeld een discipel van de Heer Jezus, maar hij was niet opnieuw geboren. Zijn belijdenis was dus niet echt.

³ In dat opzicht is de doop ook verbonden met het koninkrijk van God, zoals de Brieven van het Nieuwe Testament ons laten zien. Als Christenen bevinden we ons in dat koninkrijk. Dat wil zeggen: we erkennen het gezag en de aanspraken van de Heer Jezus over ons leven, terwijl de mensen om ons heen precies het tegendeel doen. Ze verwerpen Hem en willen Hem niet erkennen als Heer. En tegelijk verachten ze de mensen die de Heer wél werkelijk willen volgen. De doop is voor ons als het ware de deur waardoor we binnengaan in het koninkrijk van God.

1. In sommige teksten wordt God ons onder de Naam 'Vader' voorgesteld als de **Oorsprong** van iets. Zo is Hij bijvoorbeeld de 'Vader der barmhartigheden' (2 Kor. 1:3), de 'Vader der heerlijkheid' (Ef. 1:17) en de 'Vader der lichten' (Jak. 1:17). Zonder God zouden wij ons geen barmhartigheid, geen heerlijkheid en geen licht kunnen indenken. Hij alleen is de Oorsprong van al deze dingen.
2. Andere gedeelten laten bij het gebruik van de Naam 'Vader' het **onderscheid** zien tussen God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest. Alleen Christenen kennen God als de drie-enige God, en kunnen onderscheiden tussen de Vader, de Zoon en de Heilige Geest (zonder trouwens ooit deze waarheid in haar diepte te kunnen begrijpen). Deze onderscheiding was onbekend voor de gelovigen van het Oude Testament. Weliswaar is God van eeuwigheid tot eeuwigheid de Drie-enige, maar de gelovigen uit vroegere bedelingen (heilsperiodes) hadden er geen weet van. Pas door de komst van de Zoon als Mens op deze aarde werd de Drie-eenheid van God geopenbaard.
3. In het bijzonder in de geschriften van de apostel Johannes wordt God ons als Vader voorgesteld, en wel in Zijn verbinding tot Zijn Zoon en ook tot ons als Zijn kinderen. Hier gaat het dus om **betrekkingen**. We kennen God niet alleen als de eeuwige God, maar ook als onze Vader. Volgens de woorden van de Heer Jezus tot Maria is Hij Zijn God en onze God, Zijn Vader en onze Vader. Wij zijn in zo'n verhouding tot Hem gebracht, dat we Hem nu als Vader kennen. We vormen een deel van de familie van God.

In de vermelding van de Naam 'Vader' staat dus soms de gedachte aan de *Oorsprong* op de voorgrond, soms gaat het primair om *onderscheiding* en soms om *verhoudingen*. In verbinding met de doop staat het aspect van dit *onderscheid* (zie punt 2) voor onze aandacht. Christenen zijn in staat te onderscheiden tussen de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Het feit dat we dopen tot de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest maakt een doop tot de christelijke doop⁴. We drukken daardoor uit dat we deze christelijke waarheid kennen en dat we op basis van Gods Woord onderscheiden tussen de Personen in de Godheid. In Handelingen 19:1-8 vinden we discipelen die alleen maar met de doop van Johannes de Doper gedoopt waren; ze kenden deze onderscheiding dus nog niet.

Als we de waarheid over de drie-enige God kennen en dit onderscheid aanvaarden, betekent dat natuurlijk beslist niet dat we die waarheid in haar volle omvang kunnen begrijpen. We weten immers maar al te goed dat we het wezen van de almachtige God nooit kunnen doorgronden (verg. Job 11:7-10). Toch geeft God ons kennis over deze Goddelijke waarheid.

Wie gelooft ...

⁴ Bepaalde groeperingen (m.n. sommige sekten) hebben de totaal verkeerde gewoonte om alleen te dopen 'in de Naam van Jezus' (en dus niet tot de éne Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest); dit komt meestal voort uit een loochening van de Goddelijke Drie-eenheid. Een dergelijke sektarische doop kun je niet als christelijke doop beschouwen, want deze valse leer en praktijk loochenen de grondwaarheden van het christendom. De uitdrukking 'dopen tot de Naam van de Heer Jezus' is in Gods Woord (bijv. Hand. 19:5) een uitdrukking die laat zien Wiens kant je kiest in deze wereld, en die tegelijk het verschil onderstreept met de andere vormen van de doop als bijvoorbeeld de doop van Johannes de Doper; terwijl 'dopen tot de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest' dezelfde doop aanduidt, maar deze uitdrukking geeft aan dat de Naam van de drie-enige God wordt aangeroepen bij de doophandeling.

Wanneer we nu naar Markus 16:15-16 gaan, vinden we een derde principiële les van de Heer Jezus over de doop: Hij verbindt de doop daar met het geloof. “Wie gelooft en gedoopt is...”. Het geloof is hier zonder enige twijfel het reddende geloof, het geloof dat de behoudenis aanneemt die God ons aanbiedt in de Heer Jezus ⁵. De Heer Jezus maakt duidelijk dat het geloof in Hem en Zijn Werk normaal gesproken voorafgaat aan de doop.

Dat kunnen we ook goed begrijpen. Je kunt de Heer Jezus alleen écht en met heel je hart volgen, als je je eerst hebt bekeerd en leven uit God hebt. Een mens is van nature niet in staat om de Heer Jezus metterdaad te volgen. Uiterlijk kan iemand doen alsof (en velen doen het, jammer genoeg!), maar een werkelijk volgen van de Heer is ondenkbaar zónder nieuw leven. Om discipel te zijn is het nodig leven uit God te hebben door het geloof in de Heer Jezus en Zijn volbrachte werk op het kruis. Daarom zegt de Heer Jezus helder en duidelijk: “Wie gelooft en gedoopt is...”.

Ik wil wel graag een misverstand uit de weg ruimen. Ook al gaat het persoonlijke geloof vooraf aan de doop, toch *kijken* we in de handeling van de doop niet primair *terug* naar onze bekering. Het geloof en de bekering zijn wel voorwaarden voor de doop, maar vormen er niet het middelpunt van. We herinneren ons immers dat de doop met deze aarde te maken heeft, terwijl de bekering ons verbindt met de hemel.

Nee, het geloof is zoals gezegd een voorwaarde voor de doop, maar in de doop zelf kijken we *niet terug* naar de bekering, *maar juist naar voren* (naar onze toekomstige navolging van de Heer Jezus). Soms wordt er gezegd dat we in de doop *uiterlijk* uitdrukken wat bij onze bekering *innerlijk* is gebeurd. Maar dat is niet het geval. Wanneer dat waar zou zijn, zouden we bij de doop inderdaad terugkijken.

Maar de doop is *geen eindpunt*, het is juist een *startpunt* van een nieuwe weg op deze aarde – een weg van openlijke navolging achter de Heer Jezus aan. De doop vindt dus niet zozeer plaats omdat er iets is gebeurd in mijn leven (de bekering), maar we dopen met het oog op wat nog gaat komen: onze weg achter de Heer Jezus aan hier op aarde, van nu af aan ⁶.

Doop betekent redding

⁵ “Geloof” wordt ons in het Nieuwe Testament onder verschillende gezichtspunten voorgesteld. Principieel heeft geloof te maken met de onzichtbare dingen, maar niet in een mystieke, geheimzinnige en verborgen vorm, maar in een volle zekerheid. Het christelijke geloof baseert zich niet op speculaties en onzekerheden, maar steunt op de geopenbaarde waarheden van Gods Woord. Daarbij onderscheiden we twee grote aspecten:

- a) Het geloof is *een geloofsactiviteit* – een persoonlijke actieve houding die aanspraak maakt op dat wat God ons aanbiedt. Zo grijpt het reddende geloof de behoudenis in de Heer Jezus aan. En het dagelijkse geloof van de verlostes maakt zich de beloften van God eigen. In die zin zegt bijvoorbeeld Paulus tegen de gevangenisbewaker in Filippi: “Geloof in de Heer Jezus en gij zult behouden worden, gij en uw huis” (Hand. 16:31).
- b) Het geloof is *de waarheid* die God ons in de hand geeft. In deze samenhang spreken we bijvoorbeeld over ‘het geloofsgoed’ of ‘de geloofswaarheid’ (een voorbeeld hiervan is Judas 3, waar we worden vermaand te strijden voor het geloof dat eenmaal aan de heiligen is overgeleverd).

⁶ Dat we bij de doop naar *voren* kijken, naar de tijd die hier op aarde nog vóór ons ligt, wordt ook aangeduid door het feit dat de doop altijd plaatsvindt *tot iets*. De Israëlieten waren ‘tot Mozes’ gedoopt (1 Kor. 10:2), de discipelen in Efeze waren ‘tot Johannes’ gedoopt (Hand. 19:3) en de christelijke doop is ‘tot Christus’ (bijv. Rom. 6:3). Het voorzetsel ‘tot’ duidt aan dat de doop plaatsvindt *met het oog op iets*. De doop heeft een doel en wil iets bewerken dat nog voor ons ligt.

Misschien sta je verbaasd van deze uitspraak, maar dat is precies wat de Heer Jezus zegt. En Hij bevestigt daarmee wat we al hebben gezien, namelijk dat we bij de doop niet terug kijken, maar vooruit. De woorden van de Heer Jezus zijn niet mis te verstaan: “Wie gelooft en gedoopt is, zal behouden worden”. Er staat niet: “... die *is* behouden”. Maar: hij “*zal* behouden worden”.

De moeilijkheid die nu misschien opkomt, verdwijnt meteen weer als we eraan denken wat er met die behoudenis wordt bedoeld. Vaak denken we bij behoudenis heel eenzijdig alleen aan redding voor de hemel. En inderdaad stelt de Bijbel de behoudenis in de rijkste vorm zó voor. Maar we moeten niet over het hoofd zien dat de betekenis van het woord ‘behoudenis’ in de Bijbel heel veelzijdig is ⁷.

Naast de redding voor de hemel zijn er andere vormen van behoudenis. Eén van die aspecten staat hier voor onze aandacht. Behoudenis betekent in deze tekst heel duidelijk: behoudenis voor deze aarde. Het geloof redt ons **voor de hemel**, en geeft ons daar een plaats. De doop redt ons **voor deze aarde** en verbindt ons hier met onze Heer.

Dat wordt ook duidelijk door het vervolg van deze zin: wie niet gelooft, zal veroordeeld worden voor alle eeuwigheid. In deze vervolgzin wordt niet gesproken over de doop. Daardoor wordt heel duidelijk onderstreept dat iedereen die in de Naam van de Heer Jezus gelooft, een plaats in de hemel heeft, of hij nu gedoopt is of niet.

Het beste bewijs hiervoor is het woord van onze stervende Heiland aan het kruis. Toen sprak Hij tot de misdadiger die naast Hem hing: “Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn” (Luk. 23:43). Deze man had geen enkele mogelijkheid meer om te worden gedoopt. En tóch was zijn plaats in de hemel absoluut zeker. Want hij had zich in geloof bekeerd tot de Heiland. In de laatste minuten van zijn leven was hij – terwijl hij de dood al in de ogen keek – door genade radicaal veranderd. Toen mocht hij de woorden van de Heer Jezus horen, Die niet sprak over de doop, maar over het paradijs.

We onthouden dus dat het geloof ons een plaats in de hemel geeft – voor alle eeuwigheid. Het geloof redt ons voor de hemel. Maar dat is maar één kant van de zaak. Wie voor de hemel gered is, die moet het ook voor deze aarde zijn. En dat wordt nu juist door de doop uitgedrukt. Ook de doop behoudt – niet voor de hemel, maar voor de aarde; de doop behoudt ons op onze weg tot wij het einddoel bereiken. Door de doop laten we een verandering in onze positie op aarde zien. Deze verandering wordt omschreven door de uitdrukking ‘behoudenis’.

⁷ ‘Behoudenis’ (redding) heeft in het Oude zowel als in het Nieuwe Testament de grondgedachte van de *redding uit een gevaar*. Zulke gevaren waren er in het verleden, en ze zijn er nu en in de toekomst. Vooral onder die drie gezichtspunten vinden we ‘behoudenis’ in de leer van het Nieuwe Testament:

- a) *verleden*: We zijn van onze zonden verlost, niet alleen van de straf over onze zonden, maar ook van de macht van de zonde. We zijn gered, behouden, van de toorn van God over de zonde. Behoudenis is in deze betekenis een vaststaand, voldongen feit. We bezitten nú al de behoudenis van onze zielen (verg. bijv. Titus 3:3-5; 2 Tim. 1:9; Rom. 1:16; 1 Petr. 1:9; Kol. 1:13; Ef. 2:8; Hebr. 10:39);
- b) *nu*: Als kinderen van God hebben we dagelijks redding nodig uit gevaren die ons op de levensweg bedreigen. De Heer Jezus Zelf als onze Hogepriester staat garant voor onze redding uit die gevaren (Hebr. 7:25, Rom. 5:10). Omdat Hij voor ons leeft, is de redding zeker (verg. ook 2 Tim. 3:15, Fil. 2:12).
- c) *toekomst*: Ons lichaam heeft nu nog geen deel aan de behoudenis. Maar bij de komst van de Heer zal ook ons *lichaam* worden behouden. Dan is de behoudenis naar geest, ziel en lichaam volkomen. In deze betekenis is de behoudenis onze hoop, een heel zékere hoop. Veel gedeelten van het Nieuwe Testament die over behoudenis spreken, stellen ons dit aspect voor (verg. bijv. Rom. 13:11; 1 Thess. 5:8; 2 Thess. 2:13; Hebr. 1:14; 9:28; 1 Petr. 1:5; Fil. 3:20v.).

In het licht van dit gedeelte kunnen we ons ook voorstellen waarom Petrus de Joden in Handelingen 2 oproept: “Laat u redden van dit verkeerd geslacht” (Hand. 2:40). En hoe werd die redding voltrokken? Door de doop! “Zij dan die zijn woord aannamen, lieten zich dopen” (vers 41).

In overeenstemming daarmee schrijft Petrus in zijn eerste Brief aan de verstrooide Joden dat de doop redt: “Als tegenbeeld daarvan behoudt de doop nu ook u” (1 Petr. 3:21). Dit vers is voor sommigen erg moeilijk te begrijpen; maar de betekenis ervan wordt ons helemaal duidelijk als we er op deze manier aan denken. Voor de Joden was het destijds een heel moeilijke beslissing om zich openlijk bekend te maken als Christenen en daardoor dus het Jodendom te verlaten. En precies daartoe spoort Petrus hen aan!

Voor ons betekent de doop natuurlijk geen redding uit het Jodendom, maar het betekent dat we bewust belijden Christenen te zijn. In dat opzicht zou je zelfs kunnen zeggen dat iemand die niet gedoopt is, helemaal nog geen Christen is (niet voor de hemel, maar voor de aarde), want ons Christen-zijn heeft te maken met ons leven op aarde, niet met de hemel.

Samenvattend onthouden we dat de Heer Jezus vier belangrijke waarheden voorstelt als Hij spreekt over de doop:

1. de doop heeft te maken met het feit dat we Hem als discipelen hier op aarde volgen;
2. de doop vindt plaats in het bewustzijn van de onderscheiding tussen de Vader, de Zoon en de Heilige Geest;
3. *eerst* komt het reddende, persoonlijke geloof, *daarna* volgt de doop;
4. de doop verandert onze positie hier op aarde (we worden Christenen).

Vervolg: Deel 3: De doop in de Brieven van het Nieuwe Testament